

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
T: 080 81 80
E: gp@zagovornik-rs.si

Ministrstvo za notranje zadeve
Štefanova ulica 2
1000 Ljubljana
E: gp.mnz@gov.si

Številka: 050-23/2021/10
Datum: 6. 7. 2022

Zadeva: **Priporočilo Zagovornika načela enakosti glede spremembe osmega odstavka 18. člena Zakona o mednarodni zaščiti (Uradni list RS, št. 16/17 – uradno prečiščeno besedilo in 54/21)**

Spoštovani,

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je skladno z 38. členom Zakona o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD) izvedel oceno diskriminatornosti osmega odstavka 18. člena Zakona o mednarodni zaščiti (v nadaljevanju ZMZ-1) v delu, ki se nanaša na prenehanje statusa zakonitega zastopnika v primeru nerazkritja določenih informacij, ki jih o svojem varovancu izve tekom postopka (identiteta, starost itd.), pristojnemu organu (drugi stavek osmega odstavka 18. člena ZMZ-1). Ocenil je, da je zakonodajalec na ta način posegel v sam institut zakonitega zastopništva tako, da je ta izgubil svoj osnovni namen, tj. vzpostavitev zaupnega razmerja med zastopnikom in varovancem in posledično onemogočil zasledovanje otrokove največje koristi, postavlja pa se tudi vprašanje navzkrižja interesov.

Zagovornik je ugotovil, da je taka ureditev predvidena le v postopku mednarodne zaščite, zato posameznike (mladoletne prosilce za mednarodno zaščito brez spremstva) na podlagi osmega odstavka 18. člena ZMZ-1 postavlja v neenak oziroma slabši položaj kot varovance v drugih postopkih. Ureditev je neposredno diskriminatorna zaradi osebne okoliščine statusa prosilcev za mednarodno zaščito in posredno diskriminatorna zaradi državljanstva in etnične pripadnosti. Predlagatelj zakona po oceni Zagovornika tudi ni izkazal, da bi bila obravnavana ureditev ustrezna, potrebna in sorazmerna za doseg legitirnega cilja v smislu drugega odstavka 6. člena ZVarD in 1. odstavka 13. člena ZVarD.

Zagovornik Ministrstvu za notranje zadeve skladno z 21. členom ZVarD priporoča, da pripravi in na Vlado RS vloži predlog črtanja določbe osmega odstavka 18. člena Zakona o mednarodni zaščiti, tako, da zakonito zastopanje mladoletnih prosilcev za mednarodno zaščito brez spremstva ne preneha, če zakoniti zastopnik razpolaga z določenimi osebnimi podatki o varovancu, pa tega ne sporoči pristojnemu organu.

Oceno diskriminatornosti predpisa št. 050-23/2021/9 z dne 6. 7. 2022, s katero se je postopek pri Zagovorniku zaključil, vam posredujemo v seznanitev v prilogi tega dopisa.

Vljudno vas naprošamo, da nas v 30 dneh od prejema tega dopisa obvestite o upoštevanju priporočila.

S spoštovanjem,

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Priloga:

- Utemeljitev strokovne službe Zagovornika k priporočilu št. 050-23/2021/10
- Ocena diskriminatornosti št. 050-23/2021/9 z dne 6. 7. 2022

Poslano:

- naslovníku (e-pošta),
- zbirka dok. gradiva

V vednost:

- Urad Predsednika republike (po e-pošti: gp.uprs@predsednik.si)
- Državni zbor (po e-pošti: gp@dz-rs.si)
- Državni svet (po e-pošti: gp@ds-rs.si)
- Vlada Republike Slovenije (po e-pošti: gp.gs@gov.si)
- Varuh človekovih pravic (po e-pošti: info@varuh-rs.si)
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (po e-pošti: gp.mddsz@gov.si)

**UTEMELJITEV STROKOVNE SLUŽBE ZAGOVORNIKA K PRIPOROČILU
ŠT. 050-23/2021/10**

Zagovornik Ministrstvu za notranje zadeve skladno z 21. členom ZVarD priporoča, da pripravi in na Vlado RS vloži predlog črtanja določbe osmega odstavka 18. člena Zakona o mednarodni zaščiti, tako, da zakonito zastopanje mladoletnih prosilcev za mednarodno zaščito brez spremstva ne preneha, če zakoniti zastopnik razpolaga z določenimi osebnimi podatki o varovancu, pa tega ne sporoči pristojnemu organu.

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je prejel predlog za obravnavo domnevno diskriminatorne določbe osmega odstavka 18. člena Zakona o mednarodni zaščiti (ZMZ-1) v delu, ki predvideva prenehanje statusa zakonitega zastopnika v primeru nerazkritja določenih informacij, ki jih o svojem varovancu izve tekom postopka (identiteta, starost itd.), pristojnemu organu (drugi stavek osmega odstavka 18. člena ZMZ-1).

Iz pobude izhaja, da je bil v ZMZ-1 dodan nov razlog za prenehanje zakonitega zastopanja mladoletnih prosilcev za mednarodno zaščito brez spremstva, in sicer če zakoniti zastopnik razpolaga z določenimi osebnimi podatki o varovancu (npr. o njegovi identiteti in starosti), pa tega ne sporoči pristojnemu organu. Pobudnica poudarja, da je glavno vodilo pri zastopanju mladoletnikov brez spremstva v postopku mednarodne zaščite načelo otrokove največje koristi, kar nujno terjaja vzpostavitev zaupnega odnosa med otrokom in njegovim zastopnikom. Navaja, da zakonodajalec ni zgolj onemogočil tega zaupnega odnosa, temveč je tudi posegel v več ustavno varovanih pravic prosilcev (pravico do osebnega dostojanstva in varnosti, do zasebnosti, do tajnosti pisem in drugih občil ter do varstva osebnih podatkov). Spoštovanje teh splošnih ustavnih pravic zakonitim zastopnikom prepoveduje, da bi razkrivali informacije, ki jih pridobijo od svojih varovancev, še zlasti, ker jim gredo lahko te informacije v škodo (njihova identiteta, starost in druge osebne okoliščine, ki bi jih lahko postavljale v slabši položaj v postopku mednarodne zaščite). To pomeni, da so za svoje sicer ustavno skladno ravnanje (varovanje zasebnosti varovanca, tajnosti njegovih pisem in drugih občil ter njegovih osebnih podatkov) lahko sankcionirani s prenehanjem svojega statusa. Pobudnica je zatrjevala posredno diskriminacijo zakonitih zastopnikov na podlagi njihovega pravnega položaja ter njihovih varovancev na podlagi njihovega družbenega položaja prosilcev za mednarodno zaščito.

Zagovornik je na podlagi 38. člena ZVarD v zadevi pričel s postopkom ocene diskriminatornosti zakona, v katerem je ocenjeval, ali je osmi odstavek 18. člena ZMZ-1 skladen z načelom enakega obravnavanja oziroma ali je kršena prepoved diskriminacije.

Zagovornik je v zvezi s tem ugotovil, da določba s tako vsebino obstaja le v ZMZ-1 za zakonite zastopnike prosilcev za mednarodno zaščito, ne pa tudi za ostale zakonite zastopnike, skrbnike ali skrbnike za poseben primer v drugih postopkih po DZ, ki v svojem bistvu opravljajo enako funkcijo kot zakoniti zastopniki po ZMZ-1. Meni, da bi moral biti institut zakonitega zastopnika mladoletnikov v postopku mednarodne zaščite vsaj v svojem bistvu, tj. glede zaupnosti odnosa ter ravnanja v varovančevo največjo korist, primerljiv z institutom skrbništva otrok, kot ga ureja Družinski zakonik.

V postopku niso bil predstavljeni prepričljivi argumenti (vsem specifikam postopka mednarodne zaščite navkljub), da bi se morala v tem primeru spremeniti bistvena narava instituta zakonitega zastopništva. Temelj kakršnegakoli zastopanja ali skrbništva (bodisi po DZ bodisi po ZMZ-1) je vzpostavitev zaupnega razmerja med varovancem in skrbnikom/zakonitim zastopnikom. Gre za razmerje, v katerem varovanec ve, da osebi, ki naj bi poskrbela za njegove vitalne interese, lahko verjame, zaupa in se nanjo zanese, ne da bi zaradi tega utrpel določene negativne posledice. Če zakonitemu zastopniku funkcija, za katero si je moral aktivno prizadevati (opraviti in obnavljati usposabljanje) in je zanjo tudi plačan (torej mu njena izguba lahko pomeni tudi finančno izgubo), lahko preneha, ker ministrstvu ne preda informacij o svojih varovancih (predvsem tistih, ki bi jim bile lahko v škodo tekom postopka mednarodne zaščite), o takem zaupnem razmerju ne moremo več govoriti. S tem po mnenju Zagovornika institut zakonitega zastopništva izgubi svojo osnovno funkcijo, postavi pa se tudi vprašanje navzkrižja interesov. Sam institut »varuha varovančeve največje koristi« se namreč ne zdi združljiv z dolžnostjo razkrivanja za varovanca škodljivih podatkov.

Natančnih podatkov o tem, kakšen je odstotek zlorab postopka mednarodne zaščite kot posledica nerazkritja osebnih podatkov prosilcev s strani zakonitih zastopnikov, ni, saj se o tem ne vodi

statistike. Na podlagi teh ugotovitev je sklepanje, da zakoniti zastopniki in njihovi varovanci prikrivajo in potvarjajo informacije, neutemeljeno, saj kot dokaz za to obstajajo zgolj neformalna opozorila zakonitih zastopnikov, ki pa o tem po navedbah MNZ uradno ne želijo poročati. Že samo dejstvo, da zakoniti zastopniki o tem ne želijo poročati formalno, govori v prid neskladnosti takega ravnanja z institutom zakonitega zastopništva.

Ureditev po Zagovornikovi oceni tudi ne prestane testa ustreznosti, potrebnosti in sorazmernosti takega ukrepa za dosego sicer legitimnega cilja zmanjševanja možnosti zlorab postopka mednarodne zaščite in sankcioniranje domnevnih kršiteljev (zakonitih zastopnikov).

Zato je Zagovornik ocenil, da gre za neposredno obliko diskriminacije mladoletnih prosilcev za mednarodno zaščito brez spremstva na podlagi njihove osebne okoliščine statusa prosilcev za mednarodno zaščito, ter za posredno diskriminacijo zaradi državljanstva in etnične pripadnosti, saj gre v vseh primerih za tujce, ki so državljani tretjih držav, ki imajo etnično pripadnost drugačno od večinskega prebivalstva Republike Slovenije. Ureditev v osmem odstavku 18. člena ZMZ-1 jih zaradi navidezno nevtralne določbe postavlja v neenak oziroma slabši položaj kot varovance zakonitih zastopnikov v drugih postopkih.

Zagovornik zaradi vsega navedenega priporoča, da predlagatelj zakona Ministrstvo za notranje zadeve pristopi k pripravi spremembe osmega odstavka 18. člena ZMZ-1 na način, da se drugi stavek osmega odstavka 18. člena ZMZ-1 črta.